

Jaunā teātra dzimšana

Man ir patīess prieks rakstīt par šo izrādi. Ne jau nejauši, to noskatījusies, uzreiz *Facebook* ierakstīju pāris rindiņas. Kāpēc? Tādēļ, ka esmu pārliecināta: tā ir novitāte mūsu teātra pasaulē. Principiāls fakts, jo šajā pandēmijas skartajā situācijā ļoti daudzi teātri kā spēles platformu izmanto *Youtube*. Lūk, arī Viesturs Kairiņš iestudējis Roberta Mūzila slaveno darbu "Jūsnotāji", taču šis materiāls, manuprāt, kategoriski nepakļaujas epidēmijas radītās izolācijas diktētai videoieraksta statikai. Iznākumā, izņemot dažus aktierdarbus, starp kuriem gribu īpaši izcelt Ilzes Ķuzules-Skrastiņas (Marija) un Ievas Segliņas (Regīne) tēlojumu, mēs vērojam skaļu teksta lasījumu šī vārda tiešā un pārnēstā nozīmē.

Pavisam citādi virtuālajā vidē dzīvo pazīstamā krievu dramaturga Ivana Vīripajeva luga "Irānas konference". Tās uzvedums tapis pirms gada Maskavas Nāciju teātrī (izrādes videotreileri skat. **šeit**). Režisors Viktors Rižakovs tajā pieaicināja slavenus dažādu teātru aktierus, radīdams izrādi tikpat kā bez dekorācijām, ir tikai galds un mikrofons, vārdu sakot, konference. Režisors Elmārs Seņkovs savam iestudējumam arī ir atradis analogisku un ļoti precīzu vizuālo risinājumu. Viss ir radīts tā, kā mūsu, tas ir, pandēmijas, laikā notiek steidzami sasauktās valdības sēdes vai, teiksim, populārais LTV1 trešdienu raidījums "Tiešā runa". Katrs no konferences dalībniekiem atrodas savā telpā un pēc sanāksmes vadītāja uzaicinājuma norunā savu tekstu.

Neanalizēšu tekstu, jo saskaņā ar konferences noteikumiem tas ir sasauktās sanāksmes tēmai atbilstīgu dažādu uzskatu virknējums. Viedokļu pretrunas, protams, raisa domu sadursmes, bet šie konflikti pretstatā klasiskajai dramaturģijai negrauj varoņu savstarpējās attiecības, līdz ar to arī norises gaitu. Skatītājam tā ir laba pārdomu augsne, lai saprastu, kas notiek pasaulē, un šajā kontekstā novērtētu savu pozīciju. Konkrētāk, tā ir rietumnieku acīm skatīta Austrumu pasaule un no šī rakursa izrietošie jautājumi – Dieva meklējumi, islams un kristietība, sievietes liktenis musulmaņu valstī, nāvessoda problēma, laimes jēdziena sapratne, Irānas garīgās vērtības un sabiedrisko attiecību samezģojumi, u. tml.

Atbilstīgi konferences nolikumam visi uzstājas cits pēc cita, ja nu vienīgi neuzšķīļas strīds. Bet tas uzliesmo, un ne reizi vien, kaut konferences dalībnieki pārsvarā ir dāņi, kas, kā izrādās, ir apveltīti ar karstasinīgu temperamentu. Kopumā sanāksmē piedalās 11 cilvēki. Mēs viņus visus redzam, un tikai uzstāšanās brīdī katram tiek dots laiks atrasties priekšplānā vienam pašam. Kā to savos raidījumos tagad praktizē arī mūsu TV žurnālists Guntis Bojārs.

Redzēt "Irānas konferences" dalībnieku katra atsevišķo un kopējo plānu – tas patiesi ir īsts profesionāls baudījums (Lindas Ģībietes un Uģa Ezerieša tehniskais risinājums). Tāpat kā Maskavas režisors Rižakovs, arī Seņkovs ir uzaicinājis aktierus no dažādiem teātriem, un iznākumā skatītājs vēro lielisku radošās saliedētības ansambli. Konferences vadītāja Filipa Rasmusena loma ir uzticēta Nacionālā teātra aktierim Arturam Krūzkopam. Neko neforsēdams, viņš, kā jau vadītājam piedien, uzmana sanāksmes gaitu. Līdz ar viņu notiekošo vēro 10 konferences dalībnieki, bet salīdzinājumā citu reakcija ir daudz spraigāka, intensīvāka.

Skaties un redzi temperamentu, mīmikas un ķermeņa reakciju, nomani garastāvokli un pat atšifrē raksturu. Citiem vārdiem, mūsu priekšā ir mākslas tēls.

Facebook es jau paguvu papriecāties par Jura Bartkeviča atveidoto mācītāju Augustīnu. Lielisks ir arī cits aktieris no Dailes – Artūrs Skrastiņš, kura atveidotais Daniels Kristensens ir neierasti vienkāršs, vienlaikus impulsīvs un gudrs vīrietis. Kā allaž negaidīta, sevi neatkārtojoša ir Inese Kučinska (Liepājas teātris), kuras Emma Šmite-Poulsena ar savu temperamentīgo brīvdomību apbur, un sajūsmīna Mārtiņa Meiera (Valmieras teātris) atveidotais varonis Magnuss Tomsens. Ar

azartu varam vērot, cik uzmanīgi, reizēm kritiskā nievājumā neviļus saviebjoties, klausās Ūve Andersena, varone, ko spēlē Lolita Cauka – vieda un no tiesas dziļa Nacionālā teātra aktrise. Ar elastīgu un dzīvīgu meistarību priecē jaunie *Esarte* aktieri – Una Eglīte (Astrida Pētersena), Matīss Budovskis (Gustavs Jensens) un Agris Krapivņickis (Patriks Nilsens). Pārliiecina arī Andris Strods zinātnieka Olivera Larsena lomā.

Šo aktierdarbu uzskatījumu beigšu ar irāņu jaunās dzejnieces Širinas Širazi tēlu, ko lieliski atveido M. Čehova Rīgas Krievu teātra aktrise Jekaterina Frolova. Viņai lemts pastāstīt par mīlestību, par to pārvarīgo mīlestību, kad sievietē patiesi grib piederēt tikai un vienīgi vīrietim. Viņai ir atvēlēts arī pabeigt izrādi ar dzejoli, palūdzot atļauju to norunāt savā dzimtajā valodā. Jauks Elmāra Seņkova smaids. Skatītājs neviļus gaida, ka ieskanēsies kāda no irāņu valodām, bet nē. Mēs dzirdam krievu valodu – nu jā, Jekaterīnas Frolovas dzimto valodu un, protams, arī Ivana Vīripajeva valodu, kurā uzrakstīta luga "Irānas konference" (tulkotājs Arvis Vīguls).

Dzejolis izskan, un es saprotu, ka ir dzimis jauns teātris. Tas jaunais teātris, kas ir saskaņā ar globālo pasauli. Teātris, kurā spēlēs aktieri no visiem mūsu valsts un projektu teātriem.

Sava veida draudzības kopa. Taču tā nav pastāvīga teātra trupa, jo katrs spēlēs arī savā teātrī. Teātris ar speciāli tam radītu dramaturģiju. Iztēlojieties, piemēram, nopietni izstrādātu mūsu Saeimas sēdes dramaturģisku ainu, kurā sevi spēlēs talantīgie bijušie Nacionālā teātra aktieri Ivars Puga un Artuss Kaimiņš. Varētu mainīties arī režisori, bet Elmārs Seņkovs vai Valters Sīlis, manuprāt, būtu teicami šī veidojuma vadītāji. Arī producente Asnate Siliņa. Tāds teātris varētu ietekmēt valsts politisko situāciju, sekmēt tautu vienotību, kaut vai apvienojot izrādē māksliniekus no dažādiem pasaules teātriem. Protams, šāda teātra vēriens un ietekme pirmām kārtām būtu atkarīga no dramaturgu radošās amplitūdas.